

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady dňa 24. 1. 2024

Správa o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie č.: 0025/SO/2024

Programová služba: RTVS 24

Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska

Číslo autorizácie vysielania: AT/24

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) postupom podľa § 150 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnet na preverenie evidovaný pod č. 0025/SO/2024 smerujúci voči vysielaniu programovej služby RTVS 24 vysielateľa Rozhlas a televízia Slovenska a uznala podnet na preverenie podľa ustanovenia § 150 ods. 13 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnený**.

Úloha:

Kancelária Rady informuje podávateľa podnetu na preverenie o výsledku preverenia podnetu.

T: 5. 2. 2024

Z: PgO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 24. 1. 2024

Podnet na preverenie č. 0025/SO/2024 zaevidovaný dňa 30. 10. 2023
Podávateľ: fyzická osoba
Predmet podnetu: Správy :24
Deň a čas vysielania: 28. 10. 2023, 9:00 hod.

Programová služba: RTVS 24
Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska
Číslo autorizácie: AT/24

Dátum: 17. 1. 2024

OBSAH PODNETU:

„28. 10. 2023 priniesli Správy RTVS :24 o 9.00 informáciu o tom, že 28. 10. 1918 vznikla Československá republika. Táto informácia je fakticky nepresná, pretože:

- 28. 10. 1918 bol vyhlásený členmi Národného výboru československého v Prahe samostatný štát,
- 28. 10. 1918 ešte nebola vyriešená otázka štátnej formy československého štátu (monarchia alebo republika?)*.

- 28. október je podľa zákona č. 241/1993 Z. pripomínaný v SR ako Deň vzniku samostatného Československého štátu“.

* článok 1 zákona č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého: Státní formu československého státu určí národní shromáždění ve srozumění s Československou Národní radou v Paříži.“

Príloha podnetu:

„28. 10. 2019 14:49:24 - 14:51:24 51. schôdza NR SR - 9.deň - B. popoludní Tlač 1579

Hrnko, Anton (SNS) - poslanec NR SR, Vystúpenie s faktickou poznámkou (text neprešiel jazykovou úpravou)

24.

Ďakujem, pán poslanec. Neúcta k občanom je najmä to, keď fabulujete fakty a vymýšľate si teórie. Napríklad hneď v prvých dvoch vetách ste urobili absolútny fabulačný nezmysel, historickú nepravdu, lebo **28. októbra nevznikla Československá republika, 28. októbra bol vyhlásený československý štát**, a to som vám už niekoľkokrát hovoril, a ten štát bol zaknihovaný nie ako Československo bez pomlčky, teda bez spojovníka, ale ako Česko-Slovensko. To je prvá vec.

Druhá vec. Akýkoľvek štát, aj Amerika mohla vyhlásiť, že vznikla Ameriko-Japonsko, pokiaľ by to Japonsko nesúhlasilo, tak to Amerika-Japonsko nevznikne. Takže predovšetkým československá štátnosť vznikla až potom, keď sa k nej prihlásili Slováci. Lebo ak budete tvrdiť, že nemali legitimitu; mali plnú legitimitu, mali legitimitu zápasu za národnú slobodu. A to, že platí, až keď sa prihlási, že patrí k tomu, je veľmi klasický príklad Korutánska, kde v podstate v Belehrade vyhlásili Juhosláviu aj na území južného Korutánska, ale korutánski Slovinci povedali, že chcú zostať v Korutánsku. A neboli žiadna, žiadne pripojenie k Juhoslávii. Takže hovorte fakty a potom budete dôveryhodný. Ale vaše československé presvedčenie je toho svedectvom, že vám fakty nevidia a neprekážajú. (Reakcie z pléna.)“

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách:

§ 25 Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Podávateľ podnetu na preverenie namietal voči spravodajskému príspevku s názvom *Spomienka na vznik Československej republiky*, odvysielanému dňa 28. 10. 2023 o cca 09:07:07 hod v programe *Správy :24* na programovej službe RTVS 24. Informácia o tom, že 28. 10. 1918 vznikla Československá republika je podľa neho fakticky nepresná, pretože 28. 10. 1918 bol vyhlásený členmi Národného výboru československého v Prahe samostatný štát a v tom čase ešte nebola vyriešená otázka štátnej formy československého štátu „(monarchia alebo republika)“. Dodal, že 28. október je podľa zákona

č. 241/1993 Z. pripomínaný v SR ako Deň vzniku samostatného Česko-slovenského štátu. V prílohe podávateľ citoval vystúpenie vtedajšieho poslanca NR SR za SNS A. Hrnka z októbra 2019.

Namietaný spravodajský príspevok sme posudzovali na základe ustanovenia **§ 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.**, podľa ktorého *„vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.“*

Medzi kritériá objektivity vo všeobecnosti zahŕňame: relevanciu, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absenciu stránenia.

Respondenti krátkeho informatívneho príspevku:

Zuzana Čaputová, prezidentka SR

Peter Pellegrini, predseda NR SR, predseda strany Hlas-SD

Rudolf Jindrák, veľvyslanec Českej republiky na Slovensku

Moderátor v úvode príspevku uviedol, že 28. október 1918 je významným medzníkom v dejinách Čechov a Slovákov, pretože v ten deň vznikla Československá republika, v ktorej sa rozvíjalo hospodárstvo, kultúra, vzdelávanie. Redaktorka doplnila, že o vznik samostatného Československa sa pričínili bývalý ríšsky poslanec Tomáš Garrigue Masaryk, generál Milan Rastislav Štefánik a diplomat Edvard Beneš. Symbolicky k sochám T. G. Masaryka a M. R. Štefánika položili vence prezidentka Zuzana Čaputová a aj predseda NR SR Peter Pellegrini.

Prezidentka ocenila význam prvej Československej republiky. Bola to podľa nej na tú dobu veľmi moderná demokratická republika ústavného charakteru, ktorá položila základy ústavného súdnictva, zaviedla „rovné“ volebné právo a volebné právo pre ženy. Vzniklo množstvo či už vzdelávacích alebo kultúrnych inštitúcií, znížila sa detská úmrtnosť. Z. Čaputová dodala, že má v úcte a rešpekte tento sviatok a treba si ho pripomínať.

Peter Pellegrini, predseda NR SR, uviedol, že vznik 1. Československej republiky bol základom následného vzniku dvoch samostatných republík, Českej a Slovenskej republiky v roku 1993. Podľa jeho názoru každý na Slovensku vie, že 28. október bol významným míľnikom v našich dejinách.

Český veľvyslanec na Slovensku Rudolf Jindrák na záver príspevku pripomenul, že by sme sa z udalostí z roku 1918 mohli poučiť aspoň v súčasnosti, pretože: *„Ti naši otci zakladatelia boli schopní sa domluviť, tak ať se domluví i dneska“*. On urobí všetko pre to, aby česko-slovenské vzťahy boli čo najlepšie a čo najintenzívnejšie v prospech občanov.

Samostatný československý štát vznikol 28. októbra 1918. Názov štátu Československá republika sa začal používať už 14. novembra 1918, kedy ju slávnostne vyhlásil vtedajší predseda vlády Karel Kramář v snemovni Národného zhromaždenia v Prahe.¹ Ústavne bol tento názov zakotvený prijatím základného dokumentu štátu, ústavy Československej republiky (Zákon č. 121/1920 Zb.) z 29. februára 1920.²

Z historiografie je známe, že doboví právnici viedli polemiky na tému momentu vzniku československého štátu. Významný český politik a právnik Dr. Ladislav Rašín poprel, že by Československý štát vznikol „z medzinárodných zmlúv“. Rovnako český právnik Zdeněk Peška, aj

¹PEŠKA, Zdeněk. *Československá ústava a zákony s ní souvislé*. Praha : Československý kompas, 1935, s. 7

²https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

napriek tomu, že pripustil existenciu viacerých teórií vzniku Československého štátu, pričom tieto teórie zahŕňal aj vznik štátu mierovými zmluvami, sa sám jednoznačne priklonil k dátumu vzniku 28. október 1918. Uviedol, že v tento deň vzniklo Československo.

Československý štát bol výsledkom národnooslobodzovacieho boja, vznikol revolučným spôsobom jeho vyhlásením v Prahe. Prevládla revolučnosť a fakticita nad rigidným dodržiavaním teórií o štáte ako subjekte medzinárodného spoločenstva. Tento stav bol akceptovaný aj mierovou konferenciou v Paríži, ktorá ho s konečnou platnosťou potvrdila definitívnym stanovením hraníc Československej republiky.³

Keď Rakúsko-Uhorsko Andrášiho nótou kapitulovalo, bol 28. októbra 1918 v Prahe spontánne vyhlásený Československý štát, ku ktorému sa 30. októbra 1918 v Turčianskom Sv. Martine prihlásila aj slovenská reprezentácia. Na tento deň zvolala národné stretnutie, na ktorom sa mal konečne dotvoriť spoločný orgán všetkých Slovákov – Slovenská národná rada. Tá bola 30. októbra 1918 doobeda vytvorená a poobede prijala Martinskú deklaráciu (Deklaráciu slovenského národa), v ktorej bez toho, aby vedela, čo sa stalo 28. októbra v Prahe, vyhlásila, že slovenský národ je čiastka rečovo i kultúrno-historicky jednotného československého národa a pre tento národ žiadala neobmedzené samourčovacie právo na základe úplnej nezávislosti. Nevedomky sa tak Slováci prihlásili k už vyhlásenému Československému štátu. O postavení Slovenska a Slovákov v tomto novom štáte sa však 30. októbra 1918 v Martine nerokovalo. Až na druhý deň, keď sa dozvedeli o udalostiach v Prahe, začali predstavitelia SNR rokovať o postavení Slovákov a Slovenska v Československu. Nedospeli však k žiadnym konkrétnym či záväzným stanoviskám. Význam Martinskej deklarácie spočíval v tom, že sa ňou Slováci dobrovoľne prihlásili k novému spoločnému štátu Čechov a Slovákov, ktorý určoval budúcnosť Slovákov v nasledujúcich desaťročiach. V skutočnosti však zo štátoprávneho hľadiska nebola osobitosť Slovenska a Slovákov v Československej republike nijako osobitne zohľadnená.⁴

Na základe vyššie uvedených historických faktov konštatujeme, že pomenovanie názvu Československý štát vyskytujúci sa v dobovej odbornej literatúre verzus Československá republika pri vyhlásení jeho vzniku dňa 28. októbra 1918 nemožno chápať rigidne, teda ako striktné dodržiavanie teórie o štáte ako subjekte medzinárodného spoločenstva. Je potrebné chápať ho v kontexte doby, no i v kontexte právnych, resp. štátoprávnych teórií. Nebolo dôležité, či šlo o pomenovanie novovzniknutého štátneho útvaru názvom štát alebo republika. Dôležitá bola existencia spoločného štátu Slovákov a Čechov, jeho právna i faktická existencia. Nemenej dôležitá bola aj informácia určená televíznym recipientom, aby sa dozvedeli o danom významnom výročí dejín nášho národa.

Zákon č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch v aktuálnom znení uvádza, že 28. október je štátny sviatok – **Deň vzniku samostatného československého štátu**.⁵ Názov namietaného príspevku je *Spomienka na vznik Československej republiky*. A rovnako moderátor na začiatku príspevku uviedol:

Moderátor: „*Dvadsiaty ôsmy október 1918 je významným medzníkom v dejinách Čechov a Slovákov. Vznikla Československá republika.*

Uvedená informácia je z pohľadu zákona č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch nepresná, nakoľko 28. október je dňom vzniku samostatného československého štátu, nie republiky. Podávateľ podnetu na preverenie namietal práve túto skutočnosť. Podstatou príspevku však bol význam vzniku Československa pre náš národ, našu históriu, kultúru a spoločnosť.

³https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/bpf_2018_new/Zbornik_BPF2018_sekcia_3.pdf, s. 9

⁴VOJÁČEK, Ladislav. KOLÁRIK, Jozef. GÁBRIŠ, Tomáš. Československé právne dejiny (1918 – 1992). Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2011. s. 54

⁵In: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1993/241/20240101>

Konštatujeme, že aj napriek odvysielaniu nepresného názvu vzniku samostatného spoločného štátneho útvaru Slovákov a Čechov, celkový kontext a frekvencia výskytu nepresných informácií nedosahovala takú intenzitu, aby bolo možné považovať celý namietaný príspevok za neobjektívny. Pre recipientov boli dôležité informácie o ústavnom charaktere prvého spoločného štátu, o zavedení ústavného súdnictva, rovnom volebnom práve, volebnom práve pre ženy, o vzniku vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií.

Na základe rozboru obsahu daného príspevku sa domnievame, že redaktorka ho spracovala objektívne a nestranne. Recipienti boli oboznámení s najdôležitejšími faktami súvisiacimi so vznikom samostatného Česko-slovenského štátu a aj s jeho historickým významom pre Slovensko a Slovákov.

* * *

ZÁVER:

Sme toho názoru, že vysielateľ programovej služby RTVS 24 odvysielaním príspevku *Spomienka na vznik Československej republiky* dňa 28. 10. 2023 v programe *Správy :24* v čase o cca 09:07:07 hod. **neporušil** ustanovenie § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách.

Podnet na preverenie navrhujeme posúdiť ako **neopodstatnený**.

Prepis/popis monitorovaného vysielania k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. (podnet na preverenie č. 0025/SO/2024)

Monitorované vysielanie: Správy :24
Deň vysielania: 28. 10. 2023
Čas vysielania: cca 9:00 h

Vysielanie bolo monitorované zo záznamu Rady.

časový kód záznamu o cca:

08:54:00 začiatok záznamu vysielania - už bežiaci program *Téma* :24

08:57:46 koniec programu

Počasie

09:00:06 začiatok programu *Správy* :24

príspevky:

- Izraelské jednotky ostávajú v pásme Gazy
- V pásme Gazy nefungujú telefóny ani internet
- USA vyzývajú Američanov, aby opustili Libanon
- Valné zhromaždenie OSN vyzýva na prímerie
- Izrael odmietol rezolúciu VZ OSN
- Hamas sa ukrýva v školách a nemocniciach
- Možný prelom v rokovaní o rukojemníkoch
- USA útočili na sklady zbraní v Sýrii

09:07:07 príspevok s názvom *Spomienka na vznik Československej republiky*

Moderátor: „Dvadsiaty ôsmy október 1918 je významným medzníkom v dejinách Čechov a Slovákov. Vznikla Československá republika. Bol v nej umožnený hospodársky rozvoj, vzdelávanie a kultúra.“

Redaktorka: „O vznik samostatného Československa sa pričínili bývalý ríšsky poslanec Tomáš Garrigue Masaryk, generál Milan Rastislav Štefánik a diplomat Edvard Beneš. Symbolicky k sochám Masaryka a Štefánika položili vence prezidentka Zuzana Čaputová aj predseda národnej rady Peter Pellegrini.“

Zuzana Čaputová, prezidentka SR: „Na tú dobu to bola naozaj veľmi moderná demokratická republika. S ústavou. Položila základy ústavného súdnictva, rovné volebné právo, takisto volebné právo pre ženy. Vzniklo množstvo či už vzdelávacích alebo kultúrnych inštitúcií, znížila sa detská úmrtnosť.“

Peter Pellegrini, predseda NR SR, predseda strany: „Vznik 1. Československej republiky dal základ aj na následný o niekoľko desiatok rokov vznik dvoch samostatných republík, Českej a Slovenskej republiky.“

Redaktorka: „Napriek tomu, že štátni predstavitelia hovoria o významnej udalosti našich dejín, dlho sme tento deň nemali uznaný ani za štátny sviatok, na rozdiel od Českej republiky.“

Z. Čaputová: „Ja som veľmi rada, že to je aspoň sviatok, že si to aspoň pripomíname v zvýšenej miere než roky predtým. Ja mám v úcte a vo veľkom rešpekte tento sviatok a tento okamih a je treba si ho pripomínať.“

P. Pellegrini: „Tak ako ja, tak aj občania Slovenskej republiky, každý vie, že 28. október bol míľnikom. Ja si myslím, že aj týmto dnešným spoločným pietnym aktom dáme aj my Slováci najavo, že je to pre nás významný míľnik v našich dejinách.“

Redaktorka: „Ďalšie spomienkové akcie pripravujú iba niektoré neziskové organizácie či nadácie. Český veľvyslanec pri tejto príležitosti pripomenul, že by sme sa z udalostí z roku 1918 mohli poučiť aspoň v súčasnosti.“

Rudolf Jindrák, veľvyslanec Českej republiky na Slovensku: „Ti naši otci zakladatelia boli schopní se domluviť, tak ať se domluví i dneska. Já budu dělat všechno proto, aby československé vztahy i řekněme po volbách na Slovensku byli co nejlepší, co nejintenzivnější ve prospěch občanů.“

Redaktorka: „*Lubomíra Hulinová, RTVS.*“

- Muž podozrivý z masovej vraždy je mŕtvy
- Kazachstan: 11 obetí po banskom nešťastí
- Balkánske krajiny sú pod vodou

09:10:47 koniec programu *Správy* :24

Počasié

Bez komentára

predel

09:15:15 začiatok programu *Téma* :24

09:19:59 koniec záznamu vysielania